

A photograph of a museum gallery. In the foreground, two people are blurred in motion, wearing bright orange and purple clothing. In the background, a group of people, including an elderly woman in a red hat and a man in a suit, are standing near a display case. Colorful streamers (orange, yellow, blue) hang from the ceiling. The text '2022 Jaarverslag' is overlaid in white serif font.

2022 Jaarverslag

SINGER LAREN

1/ Missie en Doelstellingen

FOTO: PETER TIJHUIS

MISSIE SINGER LAREN

Met een aantrekkelijk tentoonstellingsbeleid, een prachtige beeldentuin en een breed aanbod podiumkunsten in het theater wil Singer Laren zoveel mogelijk bezoekers op een ontspannen en inspirerende manier deelgenoot maken en laten genieten van de rijke wereld van kunst en cultuur.

MOTTO EN KERNWAARDEN

Het echtpaar Singer legde de grondslag voor Singer Laren met hun kunstcollectie, de monumentale villa, de concertzaal, het museum en de beeldentuin. Daarom is het motto van de organisatie: Kunsten komen samen en worden gevierd bij Singer thuis. De kernwaarden van Singer Laren zijn:

GASTVRIJ EN PERSOONLIJK

De kunsten delen en samen vieren met het publiek. Zo bouwt Singer Laren verder aan de oorspronkelijke gastvrijheid van Anna en William Singer. Uit bewaard gebleven documenten, waaronder gastenboeken en brieven, blijkt dat veel vrienden, familie en kunstenaars Anna en William in villa De Wilde Zwanen bezochten. Singer Laren is dus al vanaf het ontstaan een bruisende gastvrije plek.

HISTORISCH GEWORTELD EN AUTHENTIEK

Singer Laren is gevestigd in het kunstenaarsdorp Laren, waar rond 1900 de belangrijkste ontwikkelingen in de Nederlandse kunstgeschiedenis plaatsvinden. Aangetrokken door de schilderachtigheid en het onbedorven landschap komen de Nederlandse impressionisten en iets later de modernisten naar Laren. Internationaal raken hun schilderijen ook bekend en ze vormen voor het Amerikaanse echtpaar Anna en William Singer, de grondleggers van Singer Laren, de aanleiding om naar Laren te komen.

PROFESSIONELE EN PUBLIEKE KWALITEIT

Singer Laren heeft kwaliteit en professionaliteit hoog in het vaandel. Dat uit zich niet alleen in een hoogwaardig en gevarieerd cultureel aanbod, maar ook in de leveranciers, partners en gezelschappen met wie wordt samengewerkt. Na de recente verbouwingen en uitbreidingen neemt de kwaliteit en de beleving van de bezoekers alleen nog maar toe.

VERRASSEND EN TOEGANKELIJK

Verrassend is Singer Laren in de verscheidenheid aan kunstdisciplines die er samenkomen. Bezoekers kunnen altijd binnenlopen; de beeldentuin is gratis toegankelijk, net als de foyer, villa De Wilde Zwanen en de Singer Shop. Singer Laren biedt een gevarieerd programma voor verschillende doelgroepen en vergroot daarmee de toegankelijkheid van zowel museum als theater. Singer Laren neemt niet alleen door zijn veelzijdigheid een unieke plek in het culturele landschap in, maar ook door het bevrologene culturele ondernemerschap en de vele trouwe supporters en vrijwilligers waarop de organisatie kan bogen.

2/ Directie- verslag

			DIRECTIEVERSLAG	
	WAT EEN JAAR! Een jaar dat begon vol chagrijn omdat we opnieuw de deuren moesten sluiten door de coronapandemie, eindigde met het hoogste bezoekersaantal in de geschiedenis van Singer Laren. In januari waren we nog gesloten, maar in februari konden onze bezoekers nog vier weken genieten van <i>de Belgische Meesters</i>. Tegelijkertijd bereidde de interne organisatie de feestelijke opening voor van de Nardinczalen. Op 8 maart was het zo ver. Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix opende feestelijk de Nardinczalen en zo konden wij eindelijk de Nardinc-collectie als geheel aan ons publiek presenteren. Mevrouw Els Blokker-Verwer was als gulle schenker samen met nog vierhonderd eregasten getuige van deze historische mijlpaal in de geschiedenis van het Singer. Zo sloten we het lastige hoofdstuk van de pandemie af met een feestelijk begin van een nieuwe tijd. Een moment van trots, wat al snel omsloeg in blijde verrassing toen we zagen dat onze bezoekers in groten getale naar het vernieuwde en uitgebreide museum togen om de Nardinc-collectie te bewonderen. BNA BESTE GEBOUW VAN HET JAAR Corona heeft de wereld en zeker de culturele sector weinig goeds gebracht. Toch konden wij dankzij de gedwongen publiekssluiting het museum versneld verbouwen, vernieuwen en uitbreiden. Hierdoor werd het mogelijk om het nieuwe museum sneller dan gepland en binnen budget te openen. Als kers op de taart bleek dat ook de architectonische kwaliteit van de vernieuwing niet onopgemerkt is gebleven. Het uitgevoerde ontwerp van Bedaux de Brouwer Architecten werd in mei beloond met de BNA Architectuurprijs voor Beste Gebouw van het Jaar. Uniek in de geschiedenis van deze prijs was dat zowel de Jury- als de Publieksprijs ons ten deel viel. BEZOEKERSRECORDS Gedurende de periode van de coronapandemie raakte het museumpubliek gewend aan het gebruik van tijdsloten. Dit bleek voor ons een uitkomst om de grote bezoekersstromen te verdelen over de dag. Zowel voor de horeca als voor de parkeervoorziening in het dorp hielp ons dit om de pieken uit de drukte halen. De horeca moest in korte tijd opschalen van geen bezoekers naar heel veel, en dat op een moment dat goed horecapersoneel in het hele land onvindbaar bleek. In de afgelopen jaren maakten we veelvuldig onze zorg kenbaar aan de gemeente over het gemeentelijke parkeerbeleid, maar het blijkt een lastig dossier, hoewel er eindelijk beweging in lijkt te komen nu het hele dorp doordrongen is van de ernst van het probleem.		Het is een pijnpunt dat om gezamenlijke oplossingen vraagt voor korte en lange termijn. Tegen de coronaperikelen steken de problemen rond Personeel en Parkeren schril af, maar onze bezoekers ondervinden er serieuze hinder van. Daarom krijgen genoemde vraagstukken bij ons de grootste prioriteit. De derde P van Publiek gaf ons echter veel voldoening. Het museum trok met haar tentoonstellingen en vernieuwingen meer bezoekers dan ooit, namelijk 213.000. En dit in een jaar waarin we in januari nog gesloten waren en volgens de Museumvereniging de musea in het land slechts op 80% van de bezoekersaantallen mochten rekenen in vergelijking met 2019. De theaterbezoeker moest na de plotselinge heropening in februari nog even de weg terugvinden, maar die hobbel werd gelukkig snel genomen. Uiteindelijk liepen we ook met het theaterbezoek ruim voor op de landelijke trend. Van deze mooie bezoekersaantallen profiteerden de vernieuwde Singer Shop en onze horeca. Ook zij boekten recordomzetten. In totaal trokken we in 2022 met ons museum, het theater, de tuin, de horeca en winkel meer dan 260.000 bezoekers. Een absoluut record in de geschiedenis van Singer Laren. MAATSCHAPPELIJK BETROKKEN EN RELEVANT Door die grote bezoekersaantallen kunnen we ook beter invulling geven aan onze maatschappelijk rol. Onze educatie-afdeling is in de afgelopen tien jaar gegroeid naar een professionele team van vier medewerkers. Ingesteld op de ontvangst van scholieren tot families, en van rondleidingen voor volwassenen tot het werken met zeer specifieke doelgroepen. Bij deze laatste horen mensen die het om verschillende redenen moeite kost om het museum te bezoeken: van jongeren die van huis uit op afstand tot cultuur staan, tot mensen met geestelijke en fysieke beperkingen. Ons Onvergetelijk Singer-programma voor mensen met dementie samen met hun mantelzorgers en de prikkelarme openstellingen zijn hier goede voorbeelden van. Ook ontvingen we meer scholieren dan ooit, namelijk 4159. Door middel van de kunsten beogen we onze bezoeker vaker te inspireren, te confronteren, troost of verdieping te bieden door ook maatschappelijke thema's te programmeren. De tentoonstelling <i>De Nieuwe Vrouw</i> is hier een zeer succesvol voorbeeld van. Singer Laren staat als publieke plek midden in de maatschappij. Toen de vluchtelingenstroom uit Oekraïne op gang kwam, vonden ook veel vluchtelingen onderdak in het Gooi. Daarop openden wij ons Atelier gedurende acht dinsdagmiddagen voor de kinderen van deze vluchtelingen, opdat zij kinderkunstklassen konden volgen. Ook organiseerden we samen met de Rotary Laren-Blaricum en het lokale burgerinitiatief een Benefietavond in	
8				9

ons theater. Met de opbrengst kon een Summer School gerealiseerd worden voor dezelfde groep kinderen.

SUPPORT EN TOEKOMST

Wat zijn we blij dat we in 2022 het vernieuwde museum konden openen; als eerste en met grote dank aan onze supporters die hier op uiteenlopende manieren aan hebben bijgedragen. We zijn ervan doordrongen dat dit nooit mogelijk geweest was zonder de steun en bijdragen die we in coronatijd ontvingen van de overheid via het Mondriaanfonds, Provincie Noord-Holland en Gemeente Laren. Meer dan ooit is duidelijk dat voor nu en de toekomst de subsidie van de overheid, bijdragen van het bedrijfsleven en fondsen, schenkingen, nalatenschappen en al onze particuliere supporters essentieel zijn en blijven voor een levendig Singer Laren.

Laren, juni 2023

Evert van Os
algemeen directeur

Jan Rudolph de Lorm
museumdirecteur

IRIS KENSMIL, MUNGANYENDE HÉLÈNE CHRISTELLE, 2021, COURTESY FERDINAND VAN DIETEN OFFICE, AMSTERDAM

3/ Verslag Commissie van Beheer

2022, Wat voor jaar? Een Jubeljaar!

Het woord Jubeljaar voor 2022 komt uit de koker van de directie in het begin van 2021. De pandemiejaren '20 en '21 trekken een zware wissel op Singer Laren. In die 'stille' periode wordt intern hard gewerkt aan de realisatie van de nieuwbouw van de Nardincvleugel en de grote renovatie van het museum. Het resultaat zal leiden tot het jubeljaar 2022, zo is de inspirerende formulering van de doelstelling door de directie. En die missie is, zoals ook duidelijk blijkt uit het verslag van de directie over het jaar 2022, geslaagd!.

De Commissie van Beheer is dankbaar voor de enorme teamspirit, inzet en gerealiseerde resultaten van directie, medewerkers en vrijwilligers, en is tevens veel dank verschuldigd aan alle particulieren en organisaties die Singer Laren voortdurend ondersteunen en daarmee een onmisbare schakel zijn in het realiseren van onze doelen.

mr. A.A.G. Fluitman
Voorzitter Commissie van Beheer Stichting Singer Memorial Foundation

BESTUUR EN ORGANISATIE

De Commissie van Beheer houdt toezicht op de directie en de algemene gang van zaken bij Singer Laren. De Commissie van Beheer stelt samen met de directie het beleid van Singer Laren vast, ziet toe op de uitvoering ervan, fungeert als klankbord en geeft advies. Hiernaast wordt toezicht gehouden op de financiële huishouding van Singer Laren en is de Commissie van Beheer verantwoordelijk voor het goedkeuren van de begroting en jaarstukken.

De taken en bevoegdheden van de Commissie van Beheer, zoals vastgelegd in de statuten, stemmen overeen met de bepalingen van de Governance Code Cultuur. In deze code is dit model benoemd als raad-van-toezicht-model.

De dagelijkse leiding en verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het beleid ligt bij de directie. Als rechtsvorm is Singer Laren een stichting, ingeschreven als culturele ANBI onder de oorspronkelijke naam: Stichting Singer Memorial Foundation.

COMMISSIE VAN BEHEER

De directie is verantwoordelijk voor het in acht nemen van de Governance Code Cultuur. In het jaarverslag op de website van Singer Laren wordt vermeld dat en op welke wijze Singer Laren de code toepast. Deze toepassing sluit aan bij de doelstelling, aard en omvang van de organisatie. De code is besproken in een vergadering van de Commissie van Beheer en de directie. Indien Singer Laren afwijkt van de code wordt dit vermeld op de website en in dit jaarverslag.

De huidige directie heeft een contract voor onbepaalde tijd. De Commissie van Beheer draagt zorg voor een evaluatie van hun functioneren en vergadert ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van de directie. Bij het ontstaan van een vacature maakt de Commissie van Beheer een profielschets op. Voor de samenstelling van de Commissie van Beheer wordt gehandeld in overeenstemming met de profielschets en wordt er gelet op diversiteit in leeftijd, etnische achtergrond en geslacht. De zittingstermijn van een lid van de Commissie van Beheer is na het opstellen van de nieuwe statuten op 24 oktober 2018 vastgesteld op vier jaar, met de mogelijkheid tot verlenging.

Leden van de Commissie van Beheer vermijden elke vorm van belangenverstrengeling. Mogelijke vormen van belangenverstrengeling worden bespreekbaar gemaakt binnen de vergaderingen van de commissie en zij handelt op de juiste wijze indien aan de orde. De commissieleden zijn onbezoldigd.

In 2022 vergaderde de Commissie van Beheer vijfmaal met de directie en eenmaal samen met het bestuur van de Stichting Vrienden. In de vergaderingen kwamen altijd aan de orde: de strategie, de realisatie van de doelstellingen, het risicobeheer, het financiële beleid en de financiën, de bezoekersaantallen, supporters en sponsoring, de tentoonstellingen en voorstellingen. Binnen de Commissie van Beheer is de onderlinge taakverdeling, de werkwijze en de omgang met de directie duidelijk. De Commissie van Beheer benoemt de externe accountant en stelt diens beloning vast. De benoeming van de accountant geldt voor een periode van maximaal vier jaar. Na een grondige beoordeling vindt eventueel herbenoeming plaats voor opnieuw een periode van maximaal vier jaar.

De financiële commissie (audit committee), bestaande uit de heer C.L. Hamming, de heer A.A.G.

Fluitman, de heer P. van Doorne, de heer E. van Os, algemeen directeur en C. Jungerling, hoofd financiën, kwam in 2022 zesmaal bijeen. Besproken werden onder meer de financiële kwartaalrapportages, de coronasteun, risicomanagement, sponsoring, de financiële aspecten van aankopen voor de collectie en de nieuwbouw van de Nardinczalen. Eens per jaar vindt deze vergadering samen met de accountant plaats ter vaststelling van de jaarcijfers.

ROOSTER VAN AFTREDEN

NAAM	DATUM STATUTEN WIJZIGING OF LATERE BENOEMING	EINDE 1E PERIODE	AFTREDEN 2E PERIODE
De heer A.A.G. Fluitman	24 okt. 2018	23 okt. 2022	23 okt. 2026
De heer T.W. Smit	1 jan.2019	31 dec. 2023	
De heer E.P. de Vries	24 okt.2018	23 okt. 2022	23 okt. 2026
De heer C.L. Hamming	1 jan.2022	31 dec. 2025	
De heer H.O. Floberg	1 jan. 2023	31 dec. 2026	
De heer J. Ubbens	24 okt. 2018	23 okt. 2022	23 okt. 2026
De heer N. Mol	1 jan. 2020		
Mevrouw I. de Heus-Verstraten	26 jan.2021	26 jan. 2025	
Mevrouw A.Q. Timp	26 jan.2021	26 jan.2025	

De heer P.H.C.J. van Doorne is op 31 december 2022 afgetreden als lid van de Commissie van Beheer. De heer H.O. Floberg is met ingang van 1 januari 2023 toegetreden tot de commissie en neemt ook zitting in de programmacommissie theater. De zittingstermijn van een lid van de Commissie van Beheer is bij en vanaf het opstellen van de nieuwe statuten op 24 oktober 2018 vastgesteld op vier jaar, met de mogelijkheid tot verlenging met 1 termijn van maximaal 4 jaar.

FOTO: MARTEN VAN HAAFF

4/ Bedrijfs- voering

PERSONEEL

In maart openden wij het vernieuwde museum met vijf extra zalen en de tuinkamer als extra horecapunt. Deze uitbreiding samen met de sterk toegenomen bezoekersaantallen zorgde voor een groei in ons personeelsbestand van horecamedewerkers, beveiligers en publieksmedewerkers. Het personeelsbestand groeide gedurende het jaar naar 110 medewerkers.

VRIJWILLIGERS

Singer Laren heeft 130 enthousiaste vrijwilligers. Deze vrijwilligers dragen zorg voor de verkoop in de Singer Shop en de organisatie van de artotheek. Daarnaast worden functies vervuld als Publieksmedewerker - gastpersoon voor de ontvangst van onze bezoekers; theater gastpersoon; assistent museale research; bibliotheek en archief, vrijwilligers die in de tuin werkzaam zijn en vrijwilligers die zorgdragen voor de verse bloemen op alle tafels in de villa en foyers. De bedrijfsvoering van Singer Laren zou in groot gevaar komen als zij de inzet van haar vele vrijwilligers moest missen. Daarnaast zetten alle bestuursleden en commissieleden zich ook op vrijwillige basis in. Singer Laren is dankbaar en trots op dit unieke bedrijfsmodel. Voor alle vrijwilligers organiseerden wij in juni een barbecue en daarnaast gingen we met de vrijwilligers een dagje naar Rotterdam voor een bezoek aan Depot Boijmans van Beuningen, met aansluitend een uitgebreide lunch.

ORGANISATORISCHE ONTWIKKELINGEN EN DUURZAAMHEID

Na de grote succesvolle investeringen in de afgelopen jaren in onze accommodatie is deze weer helemaal bij de tijd en passend bij de wensen van onze bezoekers. Dit geeft ons de kans om meer aandacht en focus op de inhoudelijke programmering te leggen en de bijbehorende organisatie. Als gevolg van de toegenomen bezoekersaantallen is de organisatie sterk gegroeid. Dit vraagt ook om andere aandacht en op enkele plekken een andere inrichting.

Singer Laren wil graag een aantrekkelijke werkgever zijn voor eenieder die wil werken in een culturele publieksinstelling. Dit vraagt om aandacht voor diversiteit, medezeggenschap en de juiste werkcultuur. Voor deze drie onderwerpen hebben wij een programma ontwikkeld om dit te versterken.

Bij alle vernieuwingen in onze accommodatie grepen we tevens de kans om deze grondig te verduurzamen. Na de verduurzaming van het theater hebben we de volgende stappen voor het museum kunnen realiseren:

- Glaskappen omgebouwd en geïsoleerd met simulatie daglicht verlichting met LED

- Luchtbehandeling compleet gerenoveerd in een modern installatieconcept met aansluiting op WKO
- Vochthuishouding via adsorptiedrogers bekend uit de industrie
- Na-isoleren van alle gevels en daken

Als afsluiting van dit project namen we samen met gedeputeerde Rosan Kocken in september 200 zonnepanelen op het dak van het museum in gebruik. Provincie Noord-Holland hielp bij de realisatie hiervan door subsidie te verstrekken. Het resultaat van al deze duurzaamheidsmaatregelen is dat we nu ongeveer 64.000 m3 gas en 93.000 kWh elektra besparen. Singer Laren krijgt inmiddels landelijke erkenning voor deze investeringen vanuit verschillende andere culturele instellingen die visiteren voor dit onderwerp. De volgende stappen voor een verdere verduurzaming is dat we het gemeentelijke monument Villa de Wilde Zwanen als sluitstuk bouwkundig en installatietechnisch gaan verduurzamen. Een project dat in 2023 vorm moet krijgen. Tot slot staat op de agenda om de bedrijfsprocessen verder te verduurzamen en de hoeveelheid afval te reduceren.

ANNA EN WILLIAM SINGER

LEO GESTEL, VROUW MET SIGARET, 1911, PARTICULIERE COLLECTIE

5/ Museum

2022 is het jaar waarin het museumgebouw verrijkt is met de Nardinczalen en als geheel een ingrijpende renovatie onderging. Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix opende op 8 maart de vijf nieuwe zalen met de tentoonstelling 'Sluifers en de modernen. Collectie Nardinc'. Onder die titel presenteerden we een 70-tal hoogtepunten van de verzameling Nederlandse modernisten van Els en wijlen Jaap Blokker die Singer Laren geschonken kreeg. De tentoonstelling, het bijbehorende boek en mini-documentaire vonden een zeer positieve respons bij een groot aantal bezoekers.

Tegelijkertijd beet de Larense schilder Paul de Lussanet het spits af van een reeks tentoonstellingen van na-oorlogse en hedendaagse kunst in de gloednieuwe Nardincgalerij. Ter gelegenheid van de tentoonstelling 'Lussanet. Verf in het bloed' publiceerden we de gelijknamige monografie van de hand van Wim Hazeu.

Op 6 september wisselden we de Collectie Nardinc voor de presentatie van impressionisten en modernisten uit eigen collectie. Hiermee realiseerden we de langgekoesterde wens om in Singer Laren permanent een selectie hoogtepunten uit eigen collectie te tonen van Nederlandse kunst rond 1900, die voor een belangrijk deel ontstond in de kunstenaarsdorpen Laren en Blaricum.

Vanaf 21 juni brachten wij in de Van den Brinkgalerij een ode aan de kunstenaar Klaas Gubbels, winnaar van de Singerprijs 2022. Een cortenstalen beeld, in de vorm van gestapelde koffiepotten, bleef achter als nieuw werk in de Beeldentuin. Vanaf 4 oktober was in beide galerijen een jubileumtentoonstelling te zien van kunstenaarsvereniging Laren-Blaricum, de laatste en afsluitende expositie van een reeks die de afgelopen decennia in het museum plaatsvond.

Van 17 mei tot en met 4 september wijdden we in zaal 1-6 een overzichtstentoonstelling aan Théo Van Rysselberghe, gecureerd door Van Rysselberghe-kenner Ronald Feltkamp. De grote Belgische neo-impressionist trok vele bezoekers naar het museum. Op 13 september ging 'De Nieuwe Vrouw' van start, gewijd aan de beeldvorming en verbeelding van de maatschappelijke ontwikkeling van de vrouw in de 20ste eeuw. De jonge kunsthistoricus Maaïke Rikhof (nu conservator moderne kunst van het Frans Halsmuseum) was de gastconservator van de tentoonstelling. Mede dankzij de betrokkenheid van een vijftal vrouwelijke 'ambassadeurs' - Hedy d' Ancona, Miluschka van 't Lam, Aldith Hunkar, Daphne Deckers en Davika Partiman - is de tentoonstelling breed gedragen. Vele oude en ook nieuwe bezoekers bezochten de expositie die met zijn maatschappelijk engagement naar meer smaakte, in het nieuwe Singer Laren.

FOTO: PETER TIJHUIS

6/ Tentoon- stellings- overzicht

Sluijters en de modernen. Collectie Nardinc

9 MAART T/M 28 AUGUSTUS 2022

ZAAL 7 t/m 11

Met deze tentoonstelling vierten wij de schenking van de Collectie Nardinc aan Singer Laren. 'Sluijters en de modernen' weerspiegelt de decennialange verzamelpassie van Els en Jaap Blokker. Kenmerkend voor hun collectie zijn de vrolijke voorstellingen: het schilderplezier en de felle kleuren spatten van de doeken af. De schenking is nu voor het eerst in zijn geheel te bewonderen in de gloednieuwe Nardinczalen, die wij ook danken aan Els Blokker-Verwer. Met naast Sluijters: Jan en Charley Toorop, Leo Gestel, Kees van Dongen, Kees Maks, Carel Willink en vele anderen.

Lussanet. Verf in het bloed

9 MAART T/M 2 OKTOBER 2022

NARDINC GALERIJ

Paul de Lussanet (1940), ooit bestempeld als 'wonderboy van de nieuwe figuratie', verbeeldt het liefst vrouwelijk naakt. Het gaat hem vooral om het schilderen zelf. Hij maakt dynamische composities met een trefzekere lijnvoering en losgezongen kleurvlakken. De deels zichtbare witte ondergrond laat zijn werk ademen. De blijvende invloed van de grote expressionist Kokoschka slaat een brug met het modernisme.

Window of Opportunity

15 MAART T/M NAJAAR 2022

BALKONFOYER

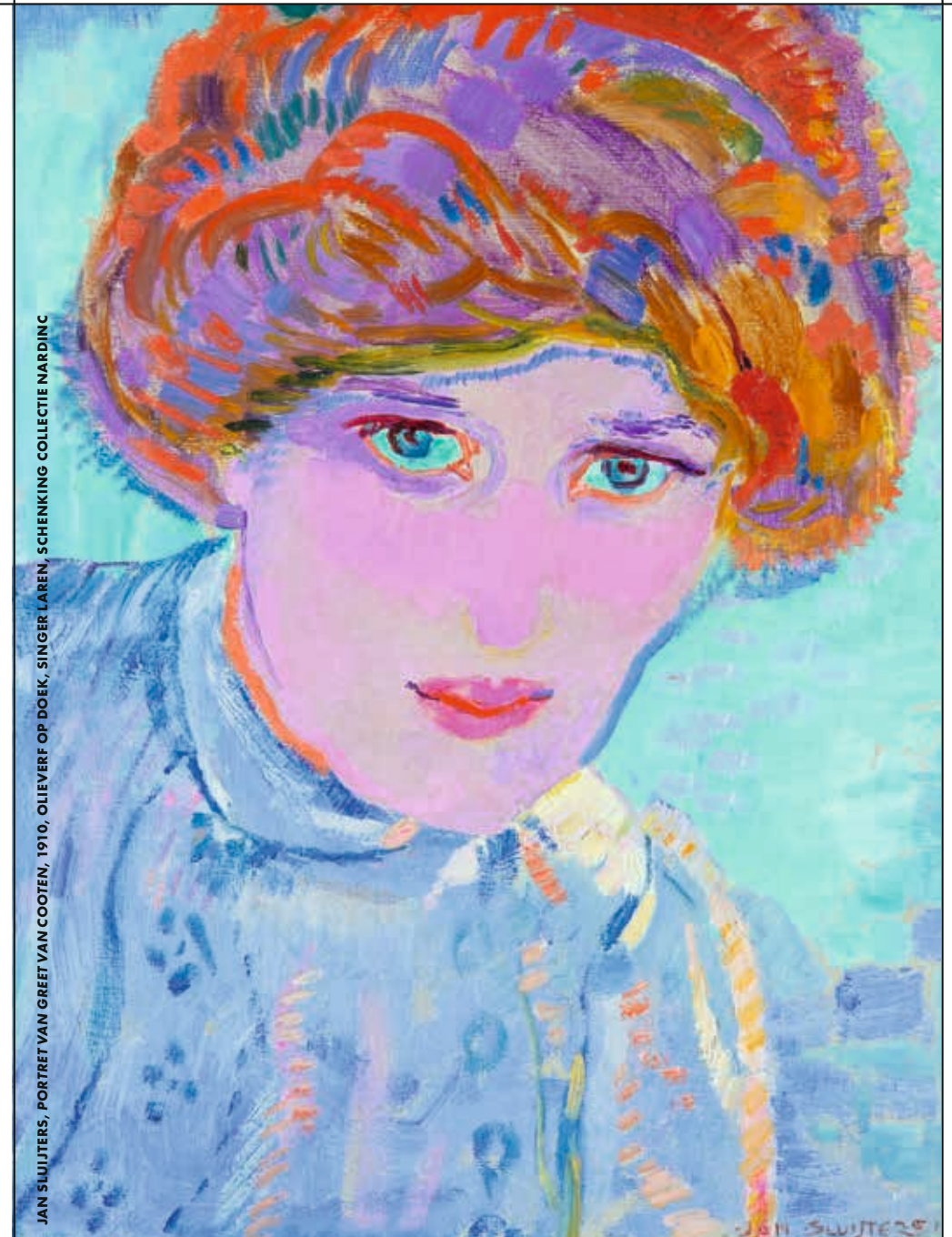
Voor de 'Window of Opportunity' worden jonge talentvolle kunstenaars uitgenodigd om speciaal voor het monumentale raam van het theater van Singer Laren een werk te maken. In 2022 was het de beurt aan Jop Vissers Vorschenbosch. Een samenwerking met de Keep an Eye Foundation.

Théo Van Rysselberghe. Schilder van de zon

17 MEI T/M 4 SEPTEMBER 2022

ZAAL 1 t/m 6

'Théo Van Rysselberghe. Schilder van de zon' is een ode aan de grote Belgische meester in het verbeelden van licht en kleur. In de tentoonstelling wordt het oeuvre van Van Rysselberghe gevierd met zijn favoriete thema's als portretten, zonovergoten landschappen en kustgezichten, liefst aan de Côte d'Azur, het vrouwelijk naakt en bloemstilleven.

JAN SLUIJTERS, PORTRAIT VAN GREET VAN COOTEN, 1910, OLIEVERF OP DOEK, SINGER LAREN, SCHENKING COLLECTIE NARDINC

JAN SLUIJTERS

Singer Prijs Klaas Gubbels

21 JUNI T/M 2 OKTOBER 2022

VAN DEN BRINK GALERIJ

Zaterdag 25 juni ontving Klaas Gubbels de Singerprijs 2022. Een beeldende kunstprijz van de Stichting Vrienden van Singer Laren die tweejaarlijks wordt toegekend aan een Nederlandse beeldend kunstenaar voor zijn of haar gehele oeuvre. De prijs bestaat uit een tentoonstelling en een aankoop van een kunstwerk. Voor de beeldentuin heeft Singer Laren het bronzen beeld 'Drie op elkaar' verworven.

Impressionisme & modernisme. Hoogtepunten uit de Singercollectie

ZAAL 7 T/M 11

Vanaf 6 september 2022 wordt het verhaal van de bloei van het Nederlands impressionisme en modernisme, aan de hand van hoogtepunten uit de Singer collectie, permanent in de vijf nieuwe Nardinczalen getoond. Met bijzondere aandacht voor de kunstenaars die in de kunstenaarsdorpen Laren en Blaricum hebben gewerkt: op de 'heilige grond' van 't Gooi waaruit Singer Laren is ontstaan.

De Nieuwe Vrouw

13 SEPTEMBER T/M 8 JANUARI 2023

ZAAL 1 T/M 6

'De Nieuwe Vrouw' vertelt het verhaal van veranderende maatschappelijke posities van vrouwen, gereflecteerd in de Nederlandse kunst van de 20ste eeuw. In de schijnwerpers staan vrouwen die de barricade op gaan, nieuwe werkvelden betreden, meesterwerken scheppen, collecties aanleggen, een sigaret opsteken, met hun korte (of lange) coupe flaneren of op de fiets springen. Vrouwen die – keer op keer – tornen aan de ideeën van wat typisch 'vrouwelijk' of 'mannelijk' is, die met conventies breken en grenzen verleggen. Het zwaartepunt ligt op de periode 1880-1950, aangevuld met hedendaagse kunst die uitnodigt tot reflectie op het heden. Met werk van onder anderen Charley Toorop, Marlene Dumas, Else Berg, Jan Sluijters, Iris Kensmil, Lou Loeber, Eva Besnyö, Isaac Israëls, Helen Verhoeven, Thérèse Schwartze, Rineke Dijkstra en Leo Gestel.

Jubileumtentoonstelling Kunstenaarsvereniging Laren/Blaricum

4 OKTOBER T/M 20 NOVEMBER 2022

VAN DEN BRINK GALERIJ

De Vereniging van Beeldende Kunstenaars Laren/Blaricum, waar ook William Singer en Bart van der Leek lid van zijn geweest, is een van de oudste kunstenaarsverenigingen van Nederland en bestaat 100 jaar. Dat wordt gevierd met een jubileumexpositie. In de tentoonstelling worden werken van de eerste leden van de vereniging getoond die zijn opgenomen in de collectie van Singer Laren.

Verkooptentoonstelling Kunstenaarsvereniging Laren/Blaricum

4 OKTOBER T/M 27 NOVEMBER 2022

NARDINC GALERIJ

In de nieuwe Nardincgalerij van het museum laat de huidige generatie kunstenaars van de vereniging hun meest recente werk zien in een verkooptentoonstelling.

Winnaars Van Vlissingen Art Foundation

1 NOVEMBER 2022 T/M 8 JANUARI 2023

NARDINC GALERIJ | VAN DEN BRINK GALERIJ

Inspiratie. Een woord waar het mee begint in de kunst. En een woord dat de Van Vlissingen Art Foundation sinds 2008 als leidraad neemt om talentvolle, Nederlandse beeldende kunstenaars over het voetlicht te brengen, te stimuleren en te inspireren om nieuwe stappen te zetten in hun kunstenaarschap. Jaarlijks wordt de Van Vlissingen Art Foundation Prijs uitgereikt. De prijs bestaat uit een inspiratiereis en een tentoonstelling in Singer Laren. Met dit jaar – vanwege corona - werk van twee kunstenaars: Floris Felix (winnaar 2021) en Marie Reintjes (winnaar 2022).

FOTO: ENRIQUE MEESTERS

7/ Theater

We startten het kalenderjaar helaas met aanblijvende maatregelen om de ervaring van de coronapandemie onder controle te houden. De eerste voorstellingen in 2022 werden verplaatst naar later in het theaterseizoen of volgend theaterseizoen, aangezien het theater nog gesloten was. Op 12 februari mocht Stefano Keizers zijn voorstelling op 1,5 meter spelen. Vanaf begin maart mocht de zaal weer volledig bezet worden en konden we Dominic Seldis ontvangen. Een 'ouderwetse' avond uit was weer mogelijk. Natuurlijk moesten wij en onze bezoekers hier weer aan wennen. Onze artiesten stonden te popelen en wijzelf konden ook niet wachten op volle zalen. Waar landelijk theaters en podia soms moeite hadden hun bezoekers weer terug te krijgen, wist ons publiek het theater goed te vinden.

De zomeravondvoorstellingen brachten artiesten als Merijn Scholten, Kasper van Kooten, Fadopelos2 en vele andere artiesten naar de Singertuin. Deze intieme avonden in de beeldentuin werden door onze bezoekers zeer gewaardeerd.

Het nieuwe seizoen trapte af met een voorstelling van Herman van Veen en maar liefst drie avonden Youp van 't Hek, die bezig is aan zijn afscheidstournee. We lachten met Peter Pannekoek, Loes Luca en Plien & Bianca. We genoten van de muziek van onder andere Stef Bos, Shirma Rouse en zelfs de jongste oren deden mee met Het Lijflied door Opera Zuid. We willen een divers programma bieden dat voor iedereen toegankelijk is. Van cabaret, kleinkunst, muziek tot dans, van grote namen tot onbekender talent.

We mochten 19123 bezoekers ontvangen in het theater en voor de zomeravondvoorstellingen. Al deze voorstellingen zijn mede mogelijk gemaakt door de vrijwilligers, waarvoor Singer Laren hen zeer erkentelijk is.

8/ Publieks- activiteiten en educatie

FOTO: SOPHIE VALKENIER

In Singer Laren is er altijd iets te doen. Het dynamische activiteitenprogramma zorgt ervoor dat Singer een bruisende plek is. Er is aandacht voor verschillende doelgroepen en ook kijken we hoe we de drempel kunnen verlagen voor de minder ervaren museumbezoeker. Het aantal (jonge) bezoekers neemt na corona weer toe en ook de vraag naar begeleide publieksprogramma's is gegroeid.

De nieuwe, feestelijk geopende Nardincvleugel heeft natuurlijk veel invloed op onze publieksactiviteiten en onderwijsprogramma's. Dat we vanaf nu onze eigen collectie permanent tonen, zorgt voor veel inspiratie voor nieuw educatief aanbod. Voor het eerst kunnen duurzame programma's en producten worden ontwikkeld die langer ingezet kunnen worden. Een mooie uitdaging voor team educatie, waar we in 2022 met veel plezier mee aan de slag zijn gegaan.

KWALITEITSIMPULS VAN PROGRAMMA'S EN MATERIALEN

Bij veel publieksactiviteiten en onderwijsprogramma's wordt gebruik gemaakt van attributen: denk aan workshopmaterialen, maar ook attributen die we inzetten om tijdens rondleidingen de zintuigen te prikkelen. Dat kunnen geuren en voelmaterialen zijn, maar ook speciaal ontworpen attributen. Veel materialen zetten we al jaren in en waren toe aan een update. Naast de aanschaf van duurzame materialen zijn we zijn gestopt met weggeefcadeautjes aan kinderen. Kinderen die nu op bezoek komen, mogen na afloop van een ontdekkingstocht in de Singer Shop een ansichtkaart uitzoeken. Samen met een (groot)ouder of volwassen begeleider kan er een gesprek ontstaan over de keuze van de kaart. Dit past bij onze visie om kinderen en ouders in gesprek te laten gaan over kunst en zodoende geven we meer dan een cadeautje. De ansichtkaart is een herinnering aan je bezoek en aan het kunstwerk dat, om wat voor reden dan ook, indruk op je maakte.

FAMILIERONDLEIDING

Voor families met kinderen vanaf 6 jaar is er een familierondleiding ontwikkeld langs de topstukken van Singer Laren. Van De Denker van Rodin tot de kleurrijke schilderijen van Sluijters. Tijdens dit begeleide programma ontdekken families samen het museum en de beeldentuin. Er gaan attributen mee die de zintuigen prikkelen. Ook gaan we in op de vraag wat een topstuk is en mogen de deelnemers zelf een topstuk aanwijzen. De familierondleiding bieden we aan in schoolvakanties en op aanvraag voor groepen. De rondleiding kan ook worden gegeven aan families met speciale behoeften, denk aan kinderen met een autismespectrumstoornis of een verstandelijke/meervoudige beperking.

IEDERE ZONDAG OPEN KINDERATELIER

In het Singer Atelier kunnen bezoekers van alle leeftijden zelf als kunstenaar aan de slag. Hierdoor wordt het publiek nog meer betrokken en krijgt een bezoek extra verdieping omdat er naast receptie en reflectie ook aandacht is voor actie. Dit levert een enorme bijdrage aan de publieksbeleving. Sinds maart 2022 is er iedere zondag een open kinderatelier. Hiermee ging een langgekoesterde wens in vervulling. Het atelier wordt goed bezocht en we zien veel kinderen met hun families terugkomen.

Deelnemers van de familierondleiding ontdekken wat zonlicht doet met de Braamboot van Maria Roosen

FOTO: TESSA VAN DEIJK

HET GOOI ON STAGE

Met veel plezier deden we in het voorjaar mee aan ‘Het Gooi On Stage’ een programma voor vmbo-leerlingen in onze regio. Doel van dit programma is dat de leerlingen mensen met verschillende beroepen ontmoeten. Dit helpt hen bij het kiezen van een beroepsopleiding. Op 17 mei waren we aanwezig op het Beroepenfeest in Grote Kerk Naarden. Daar hebben we de leerlingen enthousiast gemaakt voor drie verschillende beroepen: beveiliging, party-manager en creatief begeleider. Op donderdag 2 juni ontvingen we 18 enthousiaste leerlingen. Zij hebben een dagdeel lang ervaren hoe het is om bij Singer Laren te werken. We vinden het belangrijk om in contact te zijn met leerlingen en samen met het onderwijs op te trekken. Het Gooi On Stage is een landelijk programma waar we jaarlijks aan hopen mee te doen.

VEEL BELANGSTELLING

Hoewel bezoekerscijfers niet alles zeggen, is het mooi om te zien dat het aantal kinderen dat bij ons op bezoek komt, toeneemt. In 2022 bezochten ons via het onderwijs 4.159 leerlingen (primair onderwijs 2.837 en voortgezet onderwijs 1.322). Dat is net als het bezoekersaantal van Singer Laren een record! Ook families en kinderen weten ons goed te vinden. Het Open Kinderatelier iedere zondag hielp daarbij. In totaal bezochten 2.100 kinderen t/m 12 jaar ons museum en 625 in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar.

UITBREIDING EDUCATIETEAM

De kwaliteit van het educatief aanbod staat of valt bij de uitvoering ervan. De rondleidingen, museumlessen, workshops en het open kinderatelier worden gegeven door professionele rondleiders en workshopdocenten. Het educatieteam is uitgebreid en bestaat uit: een hoofd educatie (0,8 fte), medewerker educatie (0,6 fte), medewerker educatie & inclusie (0,6 fte) en junior medewerker educatie (0,4 fte). Persoonlijkheid en gastvrijheid zijn belangrijke kernwaarden voor Singer Laren. Bij de uitvoering van het educatief aanbod is de inzet van professionals op de vloer onmisbaar. Dit is belangrijk om mee te nemen in de toekomstplannen van de afdeling Educatie en Inclusie.

FOTO: KARIN BORGHOUTS

9/ Toegankelijkheid en inclusie

			TOEGANKELIJKHEID EN INCLUSIE	
	In 2022 zijn er veel stappen gezet naar een toegankelijker museum en een inclusiever beleid. Het hele gebouw en de beeldentuin zijn al sinds de nieuwbouw in 2017 rolstoel-vriendelijk. De nieuwbouw van de Nardincvleugel en de Tuinkamer is in dit beleid mee- genomen en deze zijn bij de opening in 2022 dan ook volledig rolstoeltoegankelijk. Toegankelijkheid en inclusie gaan over meer dan het wegnemen van fysieke drempels. BEWUSTWORDINGSTRAINING PERSONEEL EN PRIKKELARME OPENSTELLINGEN Singer Laren heet iedereen welkom, maar een museumbezoek is niet voor iedereen vanzelf- sprekend of zelfs mogelijk. We werken met verschillende partners aan het verlagen van onze drempels om zo een museumbezoek voor meer mensen mogelijk te maken. In april heeft Stichting Onbeperkt Genieten een scan gemaakt van de toegankelijkheid van het museum. Vervolgens heeft deze stichting een bewustwordingstraining gegeven aan onze museum- medewerkers. In het voorjaar zijn we gestart met het organiseren van prikkelarme open- stellingen; buiten de reguliere openingstijden, waarbij bezoekersaantallen worden beperkt en prikkels zoveel mogelijk vermeden. Uit feedback van de bezoekers blijkt dat deze prikkel- arme openstellingen een divers publiek trekken. Mensen met een autismespectrumstoornis, spierziekten of long-covid hebben aangegeven dat het voor hen alleen mogelijk is naar het museum te komen tijdens een prikkelarme openstelling. Veel van hen zien we terugkomen om een tweede of derde keer te genieten van kunst zonder afleiding of vermoeidheid van(wege) prikkels. SAMENWERKING PAPAGENO HUIS We zijn een mooie samenwerking gestart met het Papageno Huis in Laren dat op een steen- worp afstand van ons ligt. Met een bijdrage van Fonds Cultuurparticipatie zijn we pilots gestart om de jongeren mee te nemen naar het museum en om samen in gesprek te gaan over de kunst en samen aan het werk te gaan in het Singer Atelier. De eerste ervaringen zijn zeer positief en laten vooral de mogelijkheden zien die er voor de jongeren in het museum en het atelier liggen. Dit gebeurt allemaal tijdens reguliere openingstijden, zodat de jongeren van Papageno in contact komen met bezoekers en het reguliere publiek ook in contact komt met de jongeren. Het past bij ons beleid om verschillende mensen samen te brengen, dat is volgens ons inclusie. Iedereen is welkom en iedereen mag meedoen. We bouwen samen met het Papageno Huis verder aan een duurzaam museumprogramma voor alle 60 jongeren die er in dagbesteding werken.		KUNST EN PSYCHE Aan het einde van 2022 hebben we kennisgemaakt met de afdeling voor neuropsychiatrische revalidatie van GGZ Centraal. Samen onderzoeken we hoe een begeleid museumbezoek onderdeel kan zijn van het behandeltraject. Ook in dit programma nemen we familieleden of andere naasten van de deelnemers graag mee. Het samen beleven van kunst, het samen weer even ergens anders mee bezig zijn dan ziekte blijkt zeer waardevol. Dit programma is nieuw in Nederland. ONVERGETELIJK SINGER Het programma Onvergetelijk Singer loopt sinds 2016. Het is een speciaal ontwikkelde rondleiding voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Dit programma heeft de gehele coronaperiode stilgelegen. Het is moeilijk dit programma weer goed op te starten en de doelgroep te bereiken. Daarvoor zijn de komende periode extra inspanningen nodig. CONTINUÛTEIT EN VERGROTING VAN ONZE TOEGANKELIJKHEID Door alle inspanningen van de afdeling Educatie en Inclusie is het inmiddels voor meer mensen mogelijk een bezoek te brengen aan Singer Laren. Naast bovengenoemde programma's en samenwerkingen ontwikkelen we ook aanbod voor mensen met een visuele en auditieve beperking. Hiervoor werken we samen met verschillende partners. Inclusie en toegankelijk- heid zijn nooit klaar. Het is een doorgaand proces waarin we blijven leren, verbeteren en vernieuwen. Het ontwikkelen van aanbod voor speciale doelgroepen is maatwerk en vraagt tijd en investering. Het is mooi om te zien dat de hele organisatie op de hoogte is van deze inspanningen en dat iedereen betrokkenheid toont en meewerkt. De eerste stappen richting een inclusief Singer Laren zijn gezet en met veel enthousiasme gaan we door op de ingeslagen weg.	
44				45

FOTO: ENRIQUE MEESTERS

10/ Singer supporters

			SINGER SUPPORTERS	
	GEMEENTE LAREN Door de afspraken die Anna Singer-Brugh met de gemeente maakte bij de oprichting van de Stichting Singer Memorial Foundation, is de gemeente Laren al vanaf de oprichting een belangrijke partner van Singer Laren. Bij de besluitvorming rond de bijdrage van de gemeente aan de nieuwbouw van Singer Laren speelde de wens van de gemeente om tot een ‘lossere’ toekomstige band met Singer Laren te komen een rol. Dit is gerealiseerd met een bijdrage van de gemeente die enkel en alleen betrekking heeft op het in stand houden van de accommodatie. Een onderdeel van de overeenkomst tussen de gemeente Laren en Singer Laren is dat Singer Laren belangrijke culturele diensten aan de gemeente en de Larense gemeenschap blijft verlenen. In ruil levert Singer Laren een belangrijke bijdrage aan de Larense economie en mogen inwoners van Laren minimaal tweemaal per jaar gratis het museum bezoeken. CORONASTEUN In de maand januari konden we gebruik maken van de beschikbare steunmaatregelen van het Rijk. Daarnaast ontvingen we in het eerste kwartaal nog een eenmalige bijdrage van het Mondriaanfonds voor een financiële gezonde herstart van onze programmering. Singer had niet meer bestaan zonder de overheidssteun tijdens de coronaperiode. Daardoor kon de vernieuwing doorgang vinden. DE VRIENDENLOTERIJ In februari 2023 mochten wij van de VriendenLoterij in totaal 325.844 euro in ontvangst nemen. Deze bijdrage bestaat uit een vast jaarlijks bedrag van 200.000 euro. Die bijdrage is door de VriendenLoterij geormerkt voor aankoop van kunst ter uitbreiding van de eigen collectie, voor restauratie van werken uit de eigen collectie en voor de presentatie daarvan. Deze bijdrage ontvingen wij voor de vijftiende keer. Aanvullend ontvingen wij het bedrag van 125.844 euro, gegenereerd door de deelnemers van de loterij die in 2022 speciaal voor ons meespeelden. BEDRIJFSSPONSORS Dit jaar werd de Stichting Singer Memorial Foundation verblijd met bijdragen van de Gemeente Laren, de VriendenLoterij en de hoofdsponsors ABN AMRO en BCD Holding. In 2022 verlengden we andermaal het sponsorcontract met ABN AMRO. Deze trouwe en duurzame relatie duurt nu al meer dan 30 jaar. Daarnaast ontvingen wij steun van onze		sponsors De Hoge Dennen, Gilde Healthcare, Egeria, Slokker Bouwgroep, McKinsey & Company Netherlands, NautaDutilh, PwC en Egon Zehnder. SINGER FELLOWS EN FELLOW FOUNDERS De sinds 2004 bestaande actie ‘Singer Laren moet verder, u doet toch mee’ kent inmiddels een verheugend aantal fellows. Fellows zijn geen calculerende burgers die uitsluitend de kosten en baten analyseren, maar onbaatzuchtige supporters die beseffen dat hun bijdrage noodzakelijk is voor een bloeiend Singer. Er hebben zich nu rond de honderd particulieren aan Singer Laren verbonden met een meerjarige lijfrente van in totaal enkele tonnen euro’s per jaar. Tientallen zogenaamde fellow founders schenken nog veel grotere jaarlijkse bedragen voor een periode van tien jaar. Deze mecenasen steunen daarmee het nieuwbouwproject van Singer Laren. De fellows en fellow founders maken onder andere de uitvoering van bijzondere projecten op de terreinen communicatie, educatie en publieksactiviteiten mogelijk. De Singer zakenvrienden zijn opgenomen in de business fellows. Men kan hierdoor ook zakelijk deelnemen aan het fellow programma. De fellow founders kwamen in mei bij elkaar in de Singer tuin en werden aansluitend verblijd met een rondleiding en een diner in de nieuwe tuinkamer. De fellows kregen eind juni een rondleiding van Paul de Lussanet door zijn eigen tentoonstelling, met aansluitend een zomers buffet met begeleiding van een dansorkest. De afgelopen jaren heeft Singer Laren zo sterk kunnen vernieuwen dankzij de ruimhartige bijdragen van deze schenkers. Nu de accommodatie af is richten we ons meer op de toekomst. Om deze veilig te stellen is het opbouwen van reserves cruciaal. We proberen derhalve naast de bestaande ook nieuwe fellows aan ons te binden. Er zijn particulieren die graag een specifieke bijdrage willen leveren aan een onderdeel. Hiervoor kunnen wij fondsen op naam oprichten. Zo kon het afgelopen jaar het L’art pour L’art een belangrijke bijdrage leveren aan de voorbereidingen van de grote Kees van Dongen tentoonstelling. YOUNG SINGER Het in 2011 gestarte initiatief Young Singer, een groep jonge Singer supporters, heeft jaarlijks een aantal vaste activiteiten op de agenda: het voorjaarsdiner, de zomerborrel en de familiedag.	
48				49

In april organiseerden we voor de Young Singers een galadiner in de nieuwe Nardinczalen, tussen de kunst. In de zomer vond de jaarlijkse zomerborrel plaats. Eind september was de jaarlijkse familiedag met een creatief programma voor de jongste Young Singers in theater en atelier. Natuurlijk wordt die steun aan Singer Laren enorm gewaardeerd. Gelukkig voor Young Singers biedt de Geefwet meer fiscale mogelijkheden en schenkers van een lijfrente genieten maximaal voordeel, waarvan Singer Laren profiteert!

YOUNG FELLOW

In september vond het eerste Young Fellow event plaats. Een event voor de jongste fellows en de oudste Young Singers. Een avond vol kunst, muziek en een walking dinner.

SINGER VRIENDEN

Vrienden zijn voor Singer Laren van onschatbare waarde. Mede dankzij de bijdragen van onze Vrienden wordt de museumcollectie in stand gehouden, is het mogelijk om nieuwe kunstwerken te verwerven en worden tentoonstellingen en publicaties gemaakt. De Singer Shop wordt voor een groot deel door vrijwilligers gerund. De gehele opbrengst van de winkel komt ten goede aan het museum. In 2022 kwam het aantal begunstigers van de Stichting Vrienden op 1020.

FOTO: BM FOTOGRAFIE

11/ Commerciële Zaken

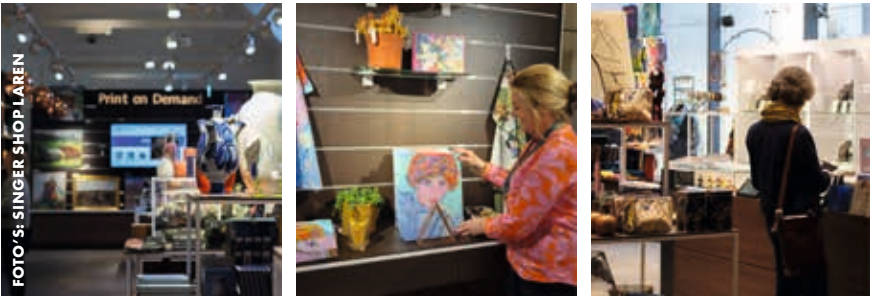
Vanaf februari 2022, mochten we weer!
Alle voorbereidingen en ingezette vernieuwingen van de afgelopen jaren komen in 2022 samen en resulteren in een positief resultaat voor alle commerciële afdelingen.

SINGER SHOP

De vergrootte en vernieuwde museumwinkel, met de nieuwe Singer Laren collectie en het Print op Maat concept, werpt meteen vruchten af. De gestelde doelen worden ruimschoots gehaald en om de groei te kunnen doorzetten, start Barbara Scheffer in juli in de nieuwe betaalde functie van backoffice medewerker.
Het onmisbare vrijwilligersshopteam breidt zich uit tot 43 vrijwilligers om de drukte van het najaar aan te kunnen, maar ook om goed voorbereid te zijn voor de blockbuster tentoonstelling van 2023. Dankzij verschillende product -en kassatrainingen is iedereen goed ingewerkt.
In de webshop heeft webshopcoördinator Miranda Vis het stokje overgedragen aan Rosalinde van de Velden. De omzetgroei van de museumwinkel laat zich ook in de webshop zien met een groei van 10% in vergelijking met het jaar daarvoor.
Centraal voor shopmanager Suzan Boekhorst staat ‘blijven vernieuwen, verrassen, en verleiden’ bij het samenstellen en presenteren van de vele productcategorieën, en dat maakt Singer Laren een goede kandidaat voor de titel ‘Mooiste museumwinkel van Nederland’.

HORECA

Het veelzijdige aanbod van Singer Laren toont zich ook in onze eigen horeca.
Het ingezette bedieningsconcept is verder verfijnd en met diverse aanpassingen voor en achter de schermen zorgen we dat de vele museumbezoekers ook lekker kunnen lunchen of genieten van een goede kop koffie.
In ons nieuwe Tuinkamer hebben we het concept Zoet en Zalig geïntroduceerd: bijzondere luxe taartjes en een extra uitgebreide koffie/theekaart.
Ons eigen horecateam voert ook 80% van al onze (interne) evenementen uit. We breidden het team uit met een extra partymanager en een restaurantmanager. Het tekort aan horeca-personeel zowel in de keuken als in het restaurant zorgt voor een zeer hoge werkdruk, hoge kosten voor uitzendkrachten en het regelmatig moeten sluiten van gedeeltes van het restaurant.

Ook dit jaar vormt de Piet Oudolf beeldentuin weer het decor voor veel onvergetelijke bijeenkomsten. Naast de dagelijkse museumbezoeker op het terras is de horeca ook zeer actief bij tal van buitenevenementen, zoals Swinging Sunday Klassiek met brunch, Singer soirees, Keep an Eye Jazz en de picknickmanden en borrels tijdens het buitenpodium.

GROEPEN, ARRANGEMENTEN EN (INTERNE) EVENEMENTEN

Zowel voor de afdeling groepen en arrangementen als de afdeling locatieverhuur is 2022 een pittig jaar. Alle doorgeschoven evenementen, huwelijken, bijeenkomsten en vieringen van de afgelopen twee jaar moeten worden ingehaald.
Daarnaast zijn de voorbereidingen voor de grote opening van de nieuwe Nardincvleugel in volle gang. Tot kort voor de geplande opening op 8 maart werken we met verschillende scenario's waartussen, op basis van de op dat moment geldende coronaregels, snel geschakeld kan worden. Uiteindelijk beleven we een prachtige opening met vrijwel geen restricties. Ook de overige evenementen in de openingsweek zijn stuk voor stuk feestelijk en succesvol.
We werken nu ongeveer een jaar naar tevredenheid met het online reserveringssysteem Formitable, voor losse tafelreserveringen en kleine arrangementen. Halverwege 2022 blijkt dat, door het toenemend aantal evenementen en activiteiten dat in Singer Laren plaatsvindt, de tot dan toe gebruikte outlookagenda niet meer toereikend is. Om de groei van het aantal museumbezoekers, theatervoorstellingen, interne en externe evenementen, arrangementen, groepslunches, theaterdiners en rondleidingen goed te kunnen stroomlijnen, starten we in de zomer met de implementatie van een het nieuwe softwaresysteem Smart Event Manager.

FOTO: MAARTEN VAN HAAFF

In het najaar haalt de tentoonstelling De Nieuwe Vrouw een nieuw publiek binnen. We krijgen veel groepsaanvragen van clubs en gezelschappen die affiniteit hebben met het thema van de tentoonstelling en die graag daarover napraten onder het genot van een smakelijk lunch- of koffie-arrangement.

Naast de eigen evenementen en arrangementen hebben we dit jaar ook weer een aantal mooie samenwerkingen met onder andere de Vrije Academie, Keep an Eye Foundation en Stichting Eigen Muziekinstrument, maar ook met magazines als Muze, VVAA en ZIN.

Waar we pre-corona het jaar meestal eindigden met een drukke kerstvakantie qua bezoekersaantallen maar weinig groepsactiviteiten, eindigt 2022 met diverse gezelschappen die op de valreep in de kerstvakantie De Nieuwe Vrouw nog willen bezoeken.

Voor veel vaste klanten zoals o.a. de ABN AMRO, PwC, Westplan en Lemion hebben we weer mooie evenementen georganiseerd, maar ook voor nieuwe klanten zoals Post.nl, Brainfeed en Alliander vormde onze theaterzaal de locatie van hun bijeenkomst.

Verder bijzonder in 2022: wij fungeren als tussenstop voor de Nijkerkse Fietsvierdaagse en laten zo een grote groep nieuw publiek genieten van onze locatie. Ook was het lustrumfeest van Golfclub De Goyer op onze locatie; het was een avond om nooit te vergeten.

FOTO: MARTEN VAN HAAFF

12/ PR, Marketing & Communicatie

CAMPAGNES

Ondanks de start van de coronacrisis en de sluiting als gevolg daarvan gedurende de eerste vijf weken van 2022, mochten we een recordaantal bezoekers ontvangen: van echte kunst- en cultuurliefhebbers, toeristen tot mensen uit de regio. Niet in de laatste plaats door effectieve PR en doelgerichte marketing- en communicatiecampagnes.

De grote campagnes in 2022 richtten zich op de opening van de nieuwe Nardincvleugel door Prinses Beatrix, de tentoonstellingen ‘Sluiften en de modernen. Collectie Nardinc’, ‘Théo Van Rysselberghe. Schilder van de zon’, ‘De Nieuwe Vrouw’ en de presentatie van het nieuwe theaterseizoen, waarbij steeds een mix van online- (advertising, Facebook, Instagram) en offlinemiddelen (radio, advertenties in vakmedia/landelijke dagbladen, outdoor en het Singer Magazine) werd ingezet.

Nieuw was de samenwerking met Harper’s Bazaar en met ambassadeurs, waaronder Hedy d’Ancona en Aldith Hunkar ten behoeve van de tentoonstelling ‘De Nieuwe Vrouw’. Zo waren zij te horen in de Harper’s Bazaar Powercast, een podcast waarin hoofdredacteur Miluska van ’t Lam in gesprek gaat met leiders, creatieve denkers en entrepreneurs.

PR

Ook kregen we veel free publicity door eerdergenoemde tentoonstellingen en de uitverkiezing tot het Beste Gebouw van het Jaar. Singer Laren werd in 2022 in totaal in 254 printartikelen genoemd, met een totaal bereik van 38 miljoen en een AVE (Advertising Value Equivalence) van € 1.573.045 (Bron: Media Info Groep). In maart (opening van de Nardincvleugel) en september (De Nieuwe Vrouw) verschenen de meeste nieuwsberichten en waren de media-waarde en het bereik het hoogst. Singer Laren werd het vaakst genoemd in de Gooi- en Eemlander en Laarder Courant de Bel. Door vermeldingen in Libelle en Volkskrant werd de hoogste mediawaarde gerealiseerd en qua bereik was er een hoofdrol weggelegd voor de Volkskrant en de Telegraaf.

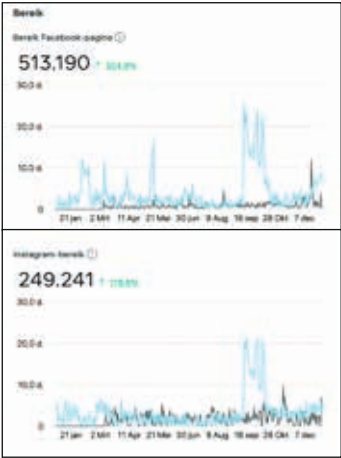
De PR via online media en bijvoorbeeld radio en TV is niet gemeten. Ook hier waren we goed vertegenwoordigd. Zo werd ‘Sluiften en de modernen’ besproken in het AVROTROS-programma Nu te Zien!, was gastconservator Maaike Rikhof te gast bij Tijd voor Max, schoof Evert van Os samen met De Nieuwe Vrouw-ambassadeur Davika Partiman aan bij Koffietijd en waren we diverse keren te horen op de radio, bijvoorbeeld bij Spraakmakers (NPO-radio 1) en Opium (NPO-radio 4).

SINGER LAREN ONLINE

In 2022 werkten we verder aan de ingezette onlinestrategie en het vergroten van onze zichtbaarheid. In 2021 trokken we hiervoor online marketeer Suzanne Ophof aan.

Ook online proberen we onze volgers en bezoekers te betrekken bij onze tentoonstellingen, voorstellingen en activiteiten. Singer Laren is actief op Instagram, Facebook, Twitter, LinkedIn en YouTube. Het aantal volgers op social media groeide sterk in 2022. In een jaar tijd kregen we 400 nieuwe volgers op Facebook en groeiden we naar bijna 12.000 volgers op het museumaccount. Op Instagram groeiden we van 7.850 naar ruim 11.000 volgers (en passeerden we de magische grens van 10K!). Vanzelfsprekend is dit ook terug te zien in de bereikcijfers van beide platforms:

Sinds oktober 2022 investeren we meer tijd en energie in ons LinkedIn- en Twitteraccount. Dit begint vruchten af te werpen. Ook het aantal nieuwsbriefabonnees steeg met 11%, naar ongeveer 15.700. Hiervan ontvangen ruim 4.700 ook de theaternieuwsbrief. Zowel de museum- als de theaternieuwsbrief verschijnen eens in de twee weken. Hoewel het niet helemaal ‘eerlijk’ is te vergelijken met een coronajaar (2021) is ook het websitebezoek enorm gestegen, naar 2.182.718 paginaweergaven (+ 94% t.o.v. 2021), waarvan 1.405.316 unieke paginaweergaven (+92% t.o.v. 2021).

BUITENLANDSE BEZOEKERS

Singer Laren nam in november 2022 deel aan de conferentie MUSEA23 in Parijs, georganiseerd door het NBTC. Daar presenteerden we de Kees van Dongen tentoonstelling aan zo’n 50 buitenlandse journalisten. Ook continueerden we de samenwerking met Amsterdam & Partners en Get Your Guide voor het bereiken van buitenlandse toeristen. Voor de binnenlandse toerist trekken we nadrukkelijk op met Visit Gooi & Vecht.

WIJZIGINGEN IN HET M & C TEAM

Hoofd pr, marketing en communicatie Esther Driessen verliet Singer Laren halverwege het jaar voor een nieuwe baan bij Jaarbeurs Utrecht. Hélène van den Dungen vervult sinds oktober 2022 deze functie. Om het Theater van Singer Laren nog beter op de lokale kaart te zetten, is er een theatermarketeer aangetrokken in de persoon van Willemijn Geelhoed-Kevenaar. Samen met online marketeer Suzanne Ophof en Mandy-Lee Spillema (website) staat er een gedreven en enthousiast team.

THÉO VAN RYSELBERGHE, ZELFPORTRET MET PANAMAHOED, 1918, PARTICULIERE COLLECTIE, BELGIË

13/ Bijlagen

					BIJLAGEN	
	FINANCIËLE VERANTWOORDING Verkorte staat van baten en lasten 2022					
		BEGROTING 2023	WERKELIJK 2022	WERKELIJK 2021		
	Baten				Lasten	
	Onderhoudsbijdrage Gemeente Laren	210.000	215.160	197.450	Personeelslasten	3.085.000 3.206.549 2.044.750
	Museum	2.546.150	2.518.404	740.980	Exploitatielasten	680.000 743.432 543.889
	Theater	430.000	487.089	178.583	Onderhoud en instandhouding	210.000 465.160 746.255
	Evenementen	500.000	624.490	162.273	Tentoonstellingskosten	1.357.700 1.004.629 148.264
	Singershop	1.365.000	1.305.133	387.891	Honoraria en overige theaterkosten	395.000 413.614 135.985
	Horeca	1.862.000	1.603.780	475.991	Directe kosten verhuur	210.000 267.660 71.576
	Overige baten	809.500	1.095.007	946.744	Kosten Singershop	1.091.500 1.007.320 331.741
		7.722.650	7.849.063	3.089.912	Exploitatiekosten horeca	450.000 590.436 183.586
	Corona bijdragen	0	201.140	1.424.721	Overige lasten	200.000 307.666 517.057
		7.722.650	8.050.203	4.514.633		7.679.200 8.026.171 4.723.103
					Saldo baten en lasten (voor resultaat bestemming)	43.450 43.737 -208.470
					Cijfers afkomstig van de jaarrekening 2022	
64						65

			BIJLAGEN	
	BESTUREN EN COMMISSIES PER ULTIMO 2023 COMMISSIES VAN BEHEER <i>Erevoorzitter(s) en ereleden</i> Dhr. P.J. Kalff erevoorzitter (sinds 2007) Dhr. W.P.M. van der Schoot erelid (sinds 2007) <i>Leden</i> Dhr. A.A.G. Fluitman Voorzitter Nevenfuncties: • Voorzitter Stichting Steun • Alzheimercentrum Amsterdam • Lid raad van toezicht Stichting City Marketing Hilversum • Voorzitter bestuur Stichting Singer Nardinc • Bestuurslid Stichting Continuïteit Singer Laren Dhr. C.L. Hamming Penningmeester Directeur Eligius B.V. Nevenfuncties: • Stichting Steun Continuïteit Singer Laren, bestuurder • Stichting Singer Nardinc, secretaris/penningmeester • Bestuurslid Stichting Cordius Dhr. H.O. Floberg Directeur Hekwerk Theaterzaken Mevrouw I. de Heus-Verstraten Nevenfuncties: • Bestuurslid Stichting Globewise • Bestuurslid GreenSafaries foundation		De heer N. Mol Commissaris van Toezicht Burgemeester van gemeente Laren (Noord-Holland) Nevenfuncties: • Voorzitter bestuur BEL-organisatie • Lid algemeen bestuur veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek • Lid districtelijk veiligheidscollege Gooi en Vechtstreek • Voorzitter Laren Klassiek • Voorzitter certificeringsorganisatie bibliotheekwerk, cultuur en taal • Voorzitter bestuurdersvereniging VVD • Voorzitter commissie regionaal overleg luchthaven Hilversum (Luchtvaart, Sector RO Provincie Noord-Holland) Dhr. T.W. Smit Voorzitter van het college van bestuur van het Kalfsbeek College Nevenfuncties: • Bestuurslid Stichting Gooische Mij • Voorzitter Stichting Hulp Nabij • Voorzitter Stichting Vrienden van Singer Laren • Voorzitter raad van toezicht Beheerstichting Hart van Laren • Lid regieraad Proloog Hilversum • Voorzitter ketenbeleidsoverleg Edu-K Mevrouw A.Q. Timp Kunsthistorica en eigenaar Kijk op collecties Nevenfuncties: • Bestuurslid Stichting Vrienden van de schilder H.J. Wolter Dhr. J. Ubbens Nevenfuncties: • Lid raad van toezicht Museum van Loon • Bestuurslid Stichting van Vlissingen Art Foundation • Bestuurslid Stichting Vrienden van de schilder H.J. Wolter • Bestuurslid Stichting Singer Nardinc	
66				67

Dhr. E.P. de Vries
Schrijver, acteur, regisseur en producent
Nevenfuncties:
• Ambassadeur van het Longfonds

DIRECTIE

Dhr. E.J. van Os *Algemeen directeur*
Nevenfuncties:
• Raad van Advies Marie Tak van Poortvliet Museum Domburg
• Comité van Aanbeveling Nederlands Portretschap
• Lid Monitoringscommissie Musea Raad van Cultuur

Dhr. J.R. de Lorm *Museumdirecteur*
Nevenfuncties:
• Voorzitter keuring en bestuurslid Nationale beurs voor kunst, antiek en design PAN Amsterdam
• Raad van advies Noordveluws museum
• Bestuurslid John & Marine van Vlissingen Art Foundation

STICHTING VRIENDEN VAN HET SINGER MUSEUM

Ereleden
Dhr. drs. F.B. Deiters (sinds 2017)

Leden
Dhr. T.W. Smit *voorzitter*
Mw. S. Vos *secretaris*
Dhr. B. Bölger *evenementen & activiteiten*
Mw. G.E.A. Reijnen *penningmeester*
Mw. E. van Rens-Leenaarts *coördinator winkelvrijwilligers*
Mw. E. Langeler *artotheek & Singer prijs*
Mw. R. Eijkens-Grol *shop*

Anna Singer Art Commissie:
Eef Langeler-Nuijten *voorzitter*
Monique Vos-van Acker *penningmeester*
Lavina Alles
Rembrandt Brouwer
Pieter van Rijn
Thijs van Schothorst
Aafje Uithoof

Programmacommissie theater
De heer E. de Vries *voorzitter*
Mevrouw M. Bouhuijs
Mevrouw I. Brandt
Mevrouw A. Dooijewaard *secretaris*
De heer H. Floberg
De heer C. de Kloet
De heer E. van Os
De heer R. Räkers

	PUBLICATIES Roby Boes, Anne van Lienden, Caroline Roodenburg-Schadd, <i>Sluijters en de modernen. Collectie Nardinc</i>, tent.cat. Laren (Singer Laren) / Zwolle (Waanders Uitgevers) 2022 (ISBN 978 94 6262 418 4) Esther Driessen et.al. (red.), <i>Laren pakt uit! De Collectie Nardinc</i>, Laren (Singer Laren) 2022 Emke Raassen-Kruimel, <i>Schilderkunst in Laren</i>, Zwolle (WBOOKS) 2022 (tweede druk) (ISBN 978 94 6258 105 0) Ronald Feltkamp, <i>Théo Van Rysselberghe. Schilder van de zon</i>, tent.cat. Laren (Singer Laren) / Bussum (THOTH) 2022 (ISBN 978 90 6868 804 7) Jet Boetje, Anne van Lienden (red.), <i>Anna Singer. Een verborgen leven</i>, Wormer (Uitgeverij Noord-Holland) 2022 (ISBN 978 90 7838 183 9) <i>Singer magazine</i> met het volledige programma, achtergrondverhalen en interviews MUSEALE AANWINSTEN COLLECTIE SINGER LAREN 2022 22-1-1 Paul de Lussanet (geb. 1940) <i>Het begint te regenen</i>, 2022 Olieverf op doek, 120 x 120 cm Schenking van de kunstenaar 22-2-1 Bart van der Leck (1876-1958) <i>Meisje in Amersfoort</i>, 1910 Olieverf op doek, 47,2 x 35 cm Aankoop Stichting Vrienden van Singer Laren met steun van de VriendenLoterij 22-3-1 Klaas Gubbels (geb. 1934) <i>Drie op elkaar</i>, 2019-2022 Cortenstaal, 225 x 94 x 69 cm Aankoop Stichting Vrienden van Singer Laren 22-4-1 Herman Kruyder (1881-1935) <i>Vrouwenportret (Portret van Jo Bouman)</i>, circa 1913 Olieverf op doek, 32,6 x 24,3 cm Aankoop Stichting Vrienden van Singer Laren 22-5-1 Ernst Leyden (1892-1969) <i>Portret van Gertrud Leistikow</i> (1885-1948), circa 1919 Potlood, krijt, waterverf en gouache op papier, 97 x 61 cm Aankoop Stichting Vrienden van Singer Laren met steun van de VriendenLoterij			
70			Colofon <i>Tekst:</i> Evert van Os, Jan Rudolph de Lorm, Age Fluitman, Anne van Lienden, Karen Kühbauch, Hélène van den Dungen, Willemijn Kevenaar, Tessa van Deijk, Sophie Valkenier, Carel Jungerling en Aline Dooijewaard <i>Vormgeving:</i> Annelinde Tempelman, Balthazar <i>Fotografie:</i> Karin Borghouts e.a. <i>Foto cover:</i> Enrique Meesters	71

Colofon

Tekst: Evert van Os, Jan Rudolph de Lorm, Age Fluitman, Anne van Lienden, Karen Kühbauch, Hélène van den Dungen, Willemijn Kevenaar, Tessa van Deijk, Sophie Valkenier, Carel Jungerling en Aline Dooijewaard

Vormgeving: Annelinde Tempelman, Balthazar

Fotografie: Karin Borghouts e.a.

Foto cover: Enrique Meesters

SINGER LAREN